Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry
Rakennusmestarit ja -arkkitehdit RIA ry

TÄYDENTÄVÄ Lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle / HE 101/2024 vp

Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry kiittää mahdollisuudesta täydentää 16.10.2024 antamaansa lausuntoa hallituksen esitykseen 101/2024 eduskunnalle laiksi rakentamislain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Käsittelyssä olevassa korjaussarjassa ei ole puututtu pätevyyksien jatkuvuutta takaavaan siirtymäsäännöspykälään 195 §, sillä sen enempää me Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry:ssä kuin Rakennusteollisuudessakaan emme ole aiemmin nähneet sen muotoilussa riskejä.

Nyt on kuitenkin käynyt ilmi, että YM:n sisälläkin esiintyy kaksi voimakkaasti toisistaan eroavaa tulkintaa.

RKL ry yhdessä RIA ry:n kanssa katsoo, että nyt tietoon tullut mahdollinen tulkinta rakentamislain 195 § **voi pysäyttää alkavat hankkeet rajaamalla parhaat osaajat ulos.**

Asia liittyy ns. vanhaan rakennusmestarikaartiin, teknikkotasoisen opistotutkinnon ennen vuotta 1998 saaneisiin työnjohtajiin, joita on noin 900 Tilastokeskuksen mukaan – nuorimmat viisikymppisiä ja parhaassa työiässä. Rakennusmestaripulan aiheutti koulutuksen keskeyttäminen 1997-2007, ja siksi monet näistä vanhan koulun tekijöistä ovat aivan kriittisiä alan toimivuudelle. Heillä on tyypillisesti pisin ja kovin kokemus työnjohto- ja suunnittelutehtävistä. Kaikki eivät suinkaan ole jatkokouluttautuneet uudelle amk-tasolle, vaan kasvattaneet kokemusta aina vaativammissa kohteissa rakennusvalvonnan toteamina kelpoisina työnjohtajina/suunnittelijoina. Useimmat toimivat pk-yrityksissä ja eri puolella Suomea, eikä heidän kokemustaan voi yhtäkkiä korvata millään.

Siirtymäsäännöksen muutos

Nykyisessä MRL:ssä on siirtymäsäännös, jossa taataan työn jatkuminen niiden teknikkopohjaisten ammattilaisten osalta, jotka ovat ennen vuotta 2014 todettu kelpoisiksi vaativien luokkien tehtäviin.

Kun pykälää 195 § sorvattiin, perusteluissa (s. 266) luki selvästi: Voimassa pidettäisiin maankäyttö- ja rakennuslain mukainen suunnittelijoita ja työnjohtajia koskeva siirtymäsäännös, jonka mukaan aiemman lainsäädännön mukaisen hyväksynnän saaneet henkilöt voisivat jatkaa tehtävissään.

Nyt olisi tarpeen varmistaa, että kuntakohtaisia vaihtelevia tulkintoja ei tulisi, vaan ne teknikkotaustaiset työnjohtajat ja suunnittelijat, jotka työskentelevät nykyisen MRL:n siirtymäsäännöksen perusteella vaativassa ja poikkeuksellisen vaativassa luokassa, voivat jatkaa uraansa kuten tähänkin asti. Toisin sanoen he ovat hankkineet kannuksensa vaativiin ja poikkeuksellisen vaativiin kohteisiin jo ennen vuotta 2014 ja todettu silloin rakennusvalvonnassa kelpoisiksi ao. tehtäviin. Kyse on arviolta sadoista korkean tason osaajista, joista alalla on muutenkin krooninen pula, joka pahenee vain eläköitymisen edetessä.

Ratkaisuehdotukset

1. **Muutetaan RakL 195§ MRL:n hengen mukaiseksi ja muotoillaan pykälä esimerkiksi näin:**

195 §

Kelpoisuuksia koskeva siirtymäsäännös

Kelpoisuusvaatimukset täyttävänä suunnittelijana ja työnjohtajana pidetään myös henkilöä, jolla on ~~tämän lain voimaan tullessa~~ **ennen tämän lain voimaantuloa** rakennusvalvontaviranomaisen vastaaviin vaativiin tai poikkeuksellisen vaativiin tehtäviin antama hyväksyntä ja jolla voidaan näin katsoa olevan tehtävän vaatimat edellytykset.

2. **Ympäristöministeriön ilmoitus ylimenokauden ajaksi (alkuvuonna 2025, ennen pätevyysrekisterin käynnistymistä):**

Ympäristöministeriö voi pätevyyden osoittamislain 14 § mukaan ilmoittaa, että ministeriö hyväksyy ennen tämän lain voimaantuloa toteamat pätevyydet tämän lain mukaisiksi pätevyyksiksi joko kokonaan tai osittain enintään viiden vuoden ajaksi tämän lain voimaatulosta.

Tällä ilmoituksella voitetaan aikaa, kun vuodenvaihteen jälkeen ei heti ole käytössä uutta pätevyysrekisteriä, johon uudet lakisääteiset pätevyydet jatkossa kirjataan.

Lopuksi

Hallitusneuvos Kirsi Martinkauppi on todennut, että lainsäädännöllä ei ole tarkoitus haitata kenenkään ammatinharjoittamista. Käytännössä tiukka tulkinta, joka rajaa siirtymäsäännöksen soveltamisen kuntakohtaisesti, nimenomaan tekee niin. Tulkinta vaikeuttaa yritysten työvoiman saantia etenkin maakunnissa – rakentamisen ammattilaiset työskentelevät usein vaihtuvilla paikkakunnilla – ja yksittäisiltä osaajilta viedään mahdollisuus ottaa vastaan yhtä vaativia tehtäviä kuin tähän asti. Käytännössä kyseessä on myös palkanalennus.

Valtiovallan intressissä on myös pidentää työuria, ja millaisen signaalin tämä tulkinta tuo näille konkareille, joista nuorimmat ovat viisikymppisiä ja joilla on vahvin kokemus?

Lisäksi lamassa tarpovan rakennusalan kasvun edellytyksiä syödään nyt vaihtelevilla säädöstulkinnoilla: ei pysäytetä alkavia hankkeita, vaan varmistetaan jatkumo niille ammattilaisille, jotka ennen vuotta 2014 on jo päteviksi todettu ja jotka jatkavat uraansa parhaimmillaan vielä 15-18 vuotta.

Alla siirtymäsäännökset, kuten tällä hetkellä laissa – MRL ja uusi Rakentamislaki - kirjattuina.

Siirtymäsäännökset rakentamislaissa ja pätevyyden osoittamislaissa

Laeissa säädetään seuraavat siirtymäsäännökset:

Rakentamislaki, 195 § Kelpoisuuksia koskeva siirtymäsäännös

- *Kelpoisuusvaatimukset täyttävänä suunnittelijana ja työnjohtajana pidetään myös henkilöä, jolla on tämän lain voimaan tullessa rakennusvalvontaviranomaisen vastaaviin tehtäviin antama hyväksyntä ja jolla voidaan näin katsoa olevan tehtävän vaatimat edellytykset.*

Pätevyyden osoittamislaki, 14 § Voimassaolo (2 momentti)

- *Ympäristöministeriö voi hyväksyä viranomaisen, yrityksen tai yhteisön ennen tämän lain voimaantuloa toteamat pätevyydet tämän lain mukaisiksi pätevyyksiksi joko kokonaan tai osittain enintään viiden vuoden ajaksi tämän lain voimaantulosta.*

Lisäksi säilyvät maankäyttö- ja rakennuslain muuttamista koskevan lain 41/2014 voimaantulosäännöksen mukaiset kelpoisuudet (laki tuli voimaan 1.9.2014):

Tämän lain voimaantullessa kelpoisuusvaatimukset täyttävänä suunnittelijana ja työnjohtajana pidetään myös henkilöä, joka on ennen tämän lain voimaantuloa rakennusvalvontaviranomaisen vastaaviin erittäin vaativiin tehtäviin hyväksymä ja jolla voidaan näin katsoa olevan tehtävän vaatimat edellytykset.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

5.11.2024 14

Helsingissä 11.11.2024

Maria-Elena Ehrnrooth, **toimitusjohtaja**

Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry

Kirsi Mettälä, **toimitusjohtaja**

Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry